

**FUTBOL KULÜBÜ YÖNETİCİLERİNİN FİNANSAL KARARLARINA
PİSAGORİK ANLAYIŞIN YANSIMALARI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME****Uğur KESKİN¹****Öz**

Bu makalede, günümüz futbol kulübü yöneticilerinin finansal konularla ilgili olan karar verme süreçlerine ilişkin değerlendirmelerde bulunmak amaçlanmıştır. Makalede, günümüz futbol kulübü yöneticilerinin, yüzyıllar önce yaşamış olan Pisagorcu topluluk bireyleri ile benzer bir sembolik davranış biçimi içinde buldukları teorik öngörüsünden yola çıkmıştır. Sayılara sembolik anlamlar yükleyen Pisagorcular, bütün yaşamsal faaliyetlerini bu sembolik anlamlar doğrultusunda yönlendirmişlerdir. Bu makale kapsamında yürütülen çalışmada, futbol kulübü yöneticilerinin, kulüplerin 10 ve 10'un katlarına karşılık gelen kuruluş yıldönümü gibi sembolik dönemlerinde, diğer zaman dilimlerine (yıllara) oranla finansal bakımından anlamlı farklılıklar (artışlar) kaydedecek ölçüde harcamalara yönelme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Felsefi bir zemine dayalı olan bu Pisagorcu anlayış, psikiyatr Frankl'ın perspektifi doğrultusunda yapılan ilave değerlendirmeler aracılığıyla, aynı zamanda psikolojik bir zemine de dayandırılmıştır. Sonuç olarak futbol kulübü yöneticilerinin, finansal anlamda sergilemiş oldukları belirli davranışların arka planında aslında Pisagorik davranış örüntüsünün yatmakta olduğu olgusu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pisagor, Frankl, Futbol Kulübü Yöneticileri, Finansal Harcamalar

**AN EVALUATION OF PYTHAGOREAN REFLECTIONS ON THE
FINANCIAL DECISIONS OF FOOTBALL CLUB MANAGERS****Abstract**

In this article, it is aimed to make evaluations about decision processes of today's football club managers regarding financial issues. In the paper, the theoretical prediction that today's football club executives are in a form of symbolic behavior similar to that of Pythagorean, who lived centuries ago. The Pythagorean, with the symbolic meanings, has guided all their vital activities in the direction of these symbolic meanings. In the study carried out under this article, it has been determined that football club managers tend to spend a considerable amount of money in the symbolic periods of the clubs, such as the 10 and multipliers of 10, to record meaningful differences (increases) over the other time periods (years). The Pythagorean understanding, based on a philosophical basis, is based on a psychological basis at the same time, through the further evaluation of the psychiatrist Frankl's perspective. As a result, it has been revealed that the background of the certain behaviors of the football club managers in the financial sense is actually the Pythagorean behavior pattern.

Keywords: Pythagoras, Frankl, Football Club Managers, Financial Expenditures

¹ Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, ugurkeskin@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0003-2740-4120

1. Giriş

Sokrates öncesi düşünürlerden olan Pisagor, genellikle matematik alanındaki teoremleriyle tanınmaktadır. Oysa Pisagor'un; astronomi, sanat ve felsefe gibi alanlarda da çalışmalar yaptığı kabul edilmektedir. Pisagor hakkında erişilebilecek kaynaklar sınırlı olmasının yanı sıra, kendisine ait olduğu konusunda uzlaşılan yazılı bir eseri bulunmadığı için onun hakkındaki bilgilere ancak ikincil kaynak eserlerden ulaşabilmek mümkün olabilmektedir. Pisagor ve onun öğretilerinin peşinden gidenler; matematiğe, özellikle de sayılara/rakamlara özel bir önem atfetmiş ve hatta bu anlayışlarını, yaşamlarının tüm alanlarında uyguladıkları bir inanç bütününe dönüştürmüşlerdir. Pisagor'un katı inanışlar ve tabularla örülmüş bakış açısı, çevresindeki bireyleri etkisi altına alarak onları kendi içine kapalı bir topluluk hâline getirmiştir. Pisagor'un öğretileri; zaman içinde bir tarikata/cemaate, kendisi gizemli bir şeyhe, topluluk üyeleri ise birer müride dönüşmüşlerdir. Pisagor'un başını çektiği bu topluluk, birbirleriyle ilgisizmiş gibi görünen fakat kendi içinde belirli bir mantığı bulunan inanış ve davranışlara sahip olmaları yönüyle oldukça dikkat çekmektedir. Söz konusu davranış biçimleri içinde, bu makalenin konusu açısından en belirgin niteliğe sahip bulunanı ise, sayılara atfettikleri anlamlar yönüyle çok daha ön plana çıkmaktadır.

Günümüz çağdaş insanının, çeşitli sembollere (sayı, renk, nitelik vb.) karşı aşırı önem vermekte olduğu veya totem/tabu benzeri davranışlar geliştirmekte/sergilemekte olduğunu gözlemlemek hiç de zor olmamaktadır. Pisagorcuların davranış biçiminin anlaşılması sayesinde ise günümüz bireyinin sembolik birtakım davranışlarının felsefi temeline inebilmek mümkün görünmektedir. Zira söz konusu davranışlar, düşünsel anlamda geriye doğru götürüldüğünde, dayandırılabilir eski yaklaşım olarak Pisagorik anlayış belirginlik kazanmaktadır. Felsefi bir zemin olan Pisagorik davranış biçiminin, günümüz çağdaş bilimi aracılığıyla açıklanması ise bu makalenin ikinci dayanak noktasını oluşturmaktadır. Günümüz çağdaş biliminde, özellikle de psikoloji ve davranış bilimleri alanlarında Pisagorik davranış biçimini açıklayabilecek pek çok kavram bulunmaktadır. Özellikle savunma mekanizmaları arasında yer alan "tepki oluşturma", "mantığa bürüme" ve "yüceltme" davranışları, ilk akla gelenler arasında yer almaktadır. Günümüz psikoloji ekollerindeki çeşitlilik göz önünde bulundurulduğunda Pisagorik davranış biçimini, her bir psikoloji ekolünün, kendi bakış açısı doğrultusunda izah etmesi mümkün olmasına rağmen (mikroanalitik bir çalışma olması nedeniyle) bu makalede, her bir psikoloji ekolünün açıklamalarına müracaat etmek yerine, sadece Alfred Adler ekolü eksenindeki izahlarla (Adler'in takipçisi olan Viktor E. Frankl'in eserleri temel alınmıştır) yetinilmiş, bu alanda yapılabilecek daha kapsamlı açıklamalar ise, gelecekteki/müstakbel çalışmalara bırakılmıştır.

Psikoloji alanında eserler vermiş olan Frankl, kitaplarında doğrudan doğruya "Pisagorik anlayış/davranış" adı altında herhangi bir anlatımda bulunmamıştır. Frankl, söz konusu türden bir anlayışı ve bu anlayış doğrultusunda ortaya çıkan davranışları, kendi jargonunda "çilecilik" ve (Frankl, 1999: 93), "anlam istemi/arayışı" (Frankl, 1999: 92-93; Frankl, 2000: 94; Frankl,

2014a: 98; Frankl, 2014b: 130-133) kavramları ile ifade etmiştir. Frankl, çilecilik kavramını, “Pisagorik anlayış/davranış” kavramına göre daha genel bir kapsamda kullanmıştır. Frankl, bireyin belirli amaçlara ulaşabilmek için aşırı bir gayretkeşliğin içine girmesi, sembolik birtakım yargılardan dolayı kendi kendine ket vurarak perhizlere katlanması ve yapacaksın/yapmayacaksınlardan oluşan dizgelere aşırı derecede riayet etmesi gibi davranışların hepsini birden “çilecilik” olarak nitelendirmektedir. Çileci davranışlar, dışarıdan bakan bireye her ne kadar mantıksız olarak görünse de, davranışı sergileyen bakımından, yaşamındaki anlam istemi/ arayışı sayesinde söz konusu çileler katlanılabilir hâle gelmektedir.

Bu makaledeki anlatımlara bakıldığında, Pisagorik anlayış ve çilecilik kavramlarının birbirine büyük ölçüde yakınsadığı görülebilmektedir. Buna karşılık, “Pisagorik anlayış” kavramının, Pisagorcu zümrenin davranışını özel olarak nitelemesi bakımından çok daha spesifik bir anlatıma sahip olduğu gerçekliği de kendini göstermektedir. Bu makale kapsamındaki spesifik bir anlatım olarak ön plana çıkan “Pisagorik anlayış” kavramını çok daha belirgin bir niteleme olarak ortaya koyabilmek için ise, günümüz futbol kulübü yöneticilerinin finansal karar verme süreçlerinin arka planındaki davranışsal mekanizmaların açıklanarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Makale kapsamında yürütülen çalışmalarda, söz konusu davranışsal mekanizmaların, yönetici davranışlarının arka planında yer almanın da ötesine geçerek, onların söylemlerine yansıyan ve onları Pisagorcu anlamdaki sembolik karar verme davranışlarına (futbol kulübünün kuruluşunun 50’nci veya 100’üncü yıl dönümünde finansal olarak diğer yıllara oranla çok daha fazla harcama yapma davranışına) yönlendirdiği kanaatini doğrulayan verilere/söylemlere ulaşılmış ve bu verilere de dayandırılan felsefi ve bilimsel (psikolojik) değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2. Literatür Özeti

Bu makale, Pisagorcu anlayış eksenindeki değerlendirmeler doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bu nedenle aşağıdaki alt başlıklarda öncelikle Pisagor ve felsefesi hakkındaki genel bilgilere, daha sonra ise Pisagorcu anlayışın bilimsel zemindeki karşılığı olarak Frankl’in psikoloji ağırlıklı anlatımlarına özet olarak yer verilmiştir.

2.1. Pisagor ve Felsefesi Hakkında Genel Bilgiler

Miletli Thales, dünyanın ilk filozofu olarak kabul edilmektedir. Anaksimandros, Thales’in öğrencisi, Pisagor da Anaksimandros’un öğrencisi olmuştur (Strathern, 1997: 12-13). Tarihsel kaynaklara göre Pisagor, kendisine “phylosophos” denilmesini isteyen ilk düşünür, “felsefe” ve “filozof” kavramlarının ilk kullanıcısı olma özelliğine sahip bulunmaktadır (Aydın, 2009: 1). Pisagor, ilk matematikçi ve ruh göçüne inanan ilk kişi olmuştur. Kosmos kelimesini de ilk bulan kişi olan Pisagor, dünyaya bu ismi vermiştir (kosmos, Yunancada “düzen” anlamına gelmektedir). Pisagor, dünyaya “mükemmel uyumu ve düzeninden dolayı bu ismi vermiştir (Strathern, 1997: 7-8). Pisagor ve onun takipçilerinin dünya görüşü, düalist (ikici) bir anlayışa dayanmaktadır. Bu görüşün takipçileri ve savunucuları, genel olarak uyumun sınır/sınırsız, tek/çift, bir/çok, belirli/belirsiz, aydınlık/karanlık benzeri karşıtlar arasındaki ilişkiye bağlı olarak,

soldaki unsurların sağdakilere baskın çıkmasının; özel olarak da sınırın sınırsıza hâkim olmasının bir sonucu olduğunu ileri sürmüşlerdir (Cevizci, 2000: 783).

Hakkında bilgi edinilebilecek kaynaklar, doğum ve ölüm tarihleri konusunda tam bir uzlaşmayı mümkün kılmasa da Pisagor'un M.Ö. 6'ncı yüzyılı dolu dolu yaşamış bir filozof olduğu anlaşılmaktadır (Bayladı, 2007: 97). Pisagor, ahlaksal çekincelere sahip olmayan Samos tiranı Polykrates'in yönetimini beğenmediği için, yaşadığı yer olan Samos'tan ayrılmıştır (Guthrie, 2011: 227-228). Genç ve bilgiye susamış biri olarak yurdundan ayrılan (Laertios, 2017: 378) Pisagor'un Mısır'a, Babil'e (bugünkü Irak) hatta Hindistan'a gittiği, bilgeliğini çoğunlukla buralarda edindiği söylenmektedir ve bu söylenenler çok da olanak dışı gibi görülmemektedir. Gezilerinin sonunda Güney İtalya'daki Yunan kolonisi Kroton kentine yerleşip kaldığı ise kesin olarak kabul edilmektedir (Yılmaz, 2011: 242). Pisagor; Kroton'da dini, matematiği ve bilimi bir araya getiren bir tür tarikat kurmuş ve kendisine bağlı bir cemaat oluşturmuştur. Pisagor'un topluluğu için din, matematik ve bilim alanlarından hangisinin belirleyici olduğu konusundaki tartışmalar ve incelemeler, sınırlı sayıdaki bilgi üzerinden sürdürülmeye çalışılmaktadır (Atayman, 2014: 64). Başlangıçta daha çok bir tarikat/cemaat gibi olan Pisagorcular, daha sonra siyasi rol de oynamaya başlamışlar hatta bir dönem başa geçerek devlet denetimini ele geçirip bir azizler yönetimi kurmuşlardır (Russell, 2000: 135). Buna karşın Pisagorcular, bir süre sonra kanlı bir ayaklanma ile yıkılıp dağılmışlardır.

Pisagorcular, başlangıcından itibaren bilim, felsefe, sanat, matematik ve musiki ile de yakından ilgilenmişlerdir (Gökberk, 2005: 29). Pratik amaçlar için felsefeyle uğraşan Pisagorcular'da felsefenin mahiyeti tümüyle değişmiştir. Onlarda felsefe, varlığın nasıl ve neden meydana geldiği hakkındaki salt teorik kaygı ve ilgiden uzaklaşarak, bir yaşam tarzına dönüşmüştür. Pisagorcularda madde yerine form, nitelik yerine nicelik, fizik yerine de matematik ön plana çıkmıştır (Cevizci, 1998: 20-21).

Pisagorcular, telli çalgılarda telin boyunu yarı yarıya kısaltınca bir oktav daha tiz ses verdiğini keşfetmişlerdir. Ses aralıklarının tel üzerinde sırasıyla 1/2, 2/3, 3/4 aritmetik oranlarla ifade edilen uzunluklara karşılık geldiğini görünce, müzikteki bu uyumun, evrendeki genel ve yetkin uyumu temsil ettiğinin teminatı olarak kabul etmişler (Cevizci, 2000: 784) ve bu armoni görüşünü, evrenin bütününe egemen olacak şekilde genelleştirmişlerdir. Pisagor'un matematikte gerçekleştirdiği ilerlemeler onu, sayıların gücünü abartmaya götürmüştü (Osborne, 1996: 8-9) ve "bütün şeyler sayıdır" demesine kaynaklık etmiştir (Russell, 2000: 138). Bu görüşün bir sonucu olarak ise Pisagor, var olan her şeyin sayı olması nedeniyle sayının, varlığın kökeni olduğunu ileri sürmüştür (Yılmaz, 2011: 243). Ona göre sayılar, sadece ideal anlamdaki soyut işaretleri değil, dünyadaki (cisimsel birer nesne olarak) varlıkları ve ilişkileri ifade etmektedir (Yılmaz, 2011: 243; Atayman, 2014: 65). Örneğin Pisagorik anlayışta *bir* sayısı noktayı, *iki* sayısı doğruyu, *üç* sayısı yüzeyi, *dört* sayısı katı cismi (Cevizci, 1998: 23) ve adaleti, *beş* sayısı evliliği, *altı* sayısı varlıkların eril ve dişil şekillerini, *yedi* sayısı, kritik ve uygun zamanları, *sekiz* sayısı akıl, ahlak ve erdemi, *dokuz* sayısı dört gibi adaleti, *on* sayısı yaşamın ilkesi ve yol göstericisi olarak kabul edilmektedir (Bayladı, 2008: 80). Sayılara yüklenen anlamlar bu şekilde devam etmektedir fakat anlatımı çok fazla uzatmamak için yukarıdaki örnekte sadece onluk sistemdeki sayılara atfedilen anlamlara kısaca değinmekle yetinilmiştir.

Pisagor'un, yalnızca onun öğretisinin izinden giden yandaşlarını değil, örneğin Empedokles, Platon, Kant ve bu arada yaşamış filozofların çoğunu etkilemiş olduğu, bilinen bir gerçeklik olma özelliği taşımaktadır (Bayladı, 2008: 9; Russell, 2000: 140). Russell (2000: 141) bu konuda şunları söylemektedir: "Düşünce alanına bu denli etki yapmış bir kişi tanımıyorum. Platonculuk olarak görünenin, çözümlendiğinde, önce Pisagorculuk olduğu ortaya çıktığı için söylüyorum bunu". Bu makalede yapılan incelemelerden de yola çıkıldığında ve Russell'in yukarıdaki sözleri dikkate alındığında, Pisagor'un etkisinin sadece filozoflarla sınırlı kalmadığı ve günümüze kadar uzanmakta olduğu gözlemlenebilmektedir. Zira Pisagorcu anlayış, çağdaş bireyleri etkisi altına alan özel gün ve haftalara yönelik ritüellerin de ötesine geçerek, yönettikleri kurum (futbol kulübü) adına karar verme yetkisine sahip yöneticilerin karar süreçlerine kadar yansımış bir olgu olarak, sadece filozoflara değil, çok daha geniş perspektifteki bireylere de yansımış bulunmaktadır.

Pisagor'un yaşamı hakkındaki değişik anlatımlar, belirsizlik ve çelişkileri de beraberinde getirmektedir fakat onun hakkında günümüze ulaşan en eski kaynakların başında, üçüncü yüzyılda Laertios tarafından yazılan *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri* adlı kitabı yer almaktadır. Laertios'a (2017: 379) göre Pisagor üç eser yazmıştır: *Eğitim*, *Devlet* ve *Doğa*. Sıkı bir örgütlenmeye sahip olan Pisagorcuların en ciddi kuralları, yapmış oldukları gizlilik yemini olduğu için bu durum, Pisagor hakkında erişilebilecek bilgileri kısıtlı hâle getiren önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Coşgun, 2013: 309). Literatür incelendiğinde, Pisagor hakkında, bu makalede özetlenen bilgilerden çok daha fazlasına erişmek mümkün olabilmektedir. Buna karşın, bu makaledeki anlatımlar, hem "genel bilgiler" başlığına uygun ölçüde hem de daha sonraki başlıklarda ele alınan konular ile ilişkili olduğu kadarıyla aktarılmıştır. Ayrıca konu, kendisine ait olduğu bilinen yazılı bir eseri günümüze ulaşmayan Pisagor olunca, kendisine mal edilen her türlü anlatımın hatta kendi ismiyle bilinen teoremin bile ona ait olamayabileceği (ve hatta yazdığı ileri sürülen eserlerin bile onun düşüncelerini benimseyenlerce kaleme alınmış olabileceği) şeklindeki olasılıklı söylem, hatırı sayılır bir gereklilik hâline gelmektedir. Bu nedenle Pisagor'un bilim ve felsefesinden ziyade, Pisagorcuların felsefe ve inanış biçimlerinin ortaya konulması daha anlamlı bir yaklaşım olarak ön plana çıkmaktadır.

2.2. Pisagorik Anlayışın Çağdaş Bilim Aracılığıyla Açıklanabilecek Yönleri

Frankl, Yunanca karşılığı "anlam" olan "logos" kökünden türetmiş olduğu "logoterapi" yöntemi sayesinde psikoloji alanında özgün bir yer edinerek kendi ekolünü oluşturmuştur. Allport, Frankl'in *İnsanın Anlam Arayışı* (2000: 8) adlı kitabına yazdığı önsözde, Frankl'in kendisinden önceki psikoloji ekollerini reddetmek yerine, kendi yapısını, bu ekollerin katkıları üzerine kurmasını, onun hoşgörülü yaklaşımının tipik bir özelliği olarak ifade etmiş, diğer ekol ve yaklaşımlarla zıtlasmaya gitmeyip, bunlarla olan akrabalığını da hoşnutlukla karşılamakta olduğunu belirtmiştir.

Günümüz çağdaş bireyi, yürümeye bile zorunluluk duymadığı bir çağda yaşamaktadır. Birey, istediği her türlü yaşamsal alana otomobil ya da toplu

taşıma araçlarıyla kolaylıkla erişim sağlayabilmektedir. Psikiyatrist Frankl'ın bakış açısından ifade edildiğinde birey, ihtiyaç olarak hissettiği gerilim neticesinde, birkaç adımlık merdivenleri çıkmak yerine asansörü tercih etme imkânına sahipken, binlerce metre yükseklikteki dağlara tırmanmaya çabalamakta, insan yaşamının sınırlarından çıkmakta ve anlam arayışını, sınırlar dışında aramaktadır. Söz konusu anlam arayışını Frankl, şu sözlerle ifade etmektedir (Frankl, 1999: 94):

Aşırı (ekstrem) dağcı, zorluklarının (yapay) ötesine gider. O, olasılıklarla ilgilenmektedir. İnsan, nihai sınırlarının nerede yattığını merak eder! Ve bulmak ister. Ama ufuk gibi, sınırların da hiçbir yerde olmadığı anlaşılır, çünkü insan ileri doğru attığı her adımla, bu sınırları daha öteye iter.

Frankl'ın bakış açısına göre dağcılar, çağdaş anlamda çilecilik davranışı sergilemekte, kendilerine 7000 metre veya 8000 metre gibi yakın geleceğe ilişkin yapay hedefler koymaktadırlar. Dağcıların yürüttükleri faaliyet olan tırmanma davranışı, söz konusu faaliyet ile ilgili olarak herhangi bir özel ilgisi bulunmayan bireyler için 7000, 8000 gibi soyut sayılar/rakamlar herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Benzer şekilde, 1000 adet veya 1500 adet takipçisinin olduğunu övünmeye değer anlamlı bir nitelik olarak ifade eden bir bireyin davranışı, sosyal medyada hesabı bile bulunmayan bir başkası için herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Frankl (2000), bu tür davranışlara genel bir perspektiften bakmakta ve söz konusu davranışları, "insanın anlam arayışı" olarak ifade etmektedir. Bir diğer deyişle, Pisagor tarafından sayı mistizmi/fetişizmi olarak felsefi ve hatta inançsal bir anlayış olarak ortaya konulan yaklaşım, psikoloji alanında çalışmalar yürüten Frankl'ın bilimsel izahlarına "insanın anlam arayışı" kavramı olarak yansımış bulunmaktadır.

Günümüz insanı, belirli anlamlar yüklemiş olduğu ve "özel" olarak nitelendirdiği doğum veya evlilik yıldönümlerinde, bu özel günlerin gerektirdiğini düşündüğü ve gelenek/âdet/ritüel hâline getirdiği birtakım törensel/seremonik davranışlar sergilemektedir. Böyle bir anlayışın ortaya çıkmasının temel nedenini ise "döngüsel tarih anlayışı" ile açıklamak mümkün olabilmektedir. Bu anlayış, tarihin doğrusal/çizgisel bir seyir izlemeyip, döngüsel olarak tekrarladığı düşüncesine dayanmaktadır. Dünyanın, güneşin etrafını 365 günde dönüyor olması, bir yıl önce evlenen çiftlerin, evlilik yıldönümünü kutlamalarını mutlak anlamda gerekli kılmıyor olmasına karşın yine de bu anlayış, dünya genelinde yaygın bir kabul görerek gündelik yaşamda yerleşik bir davranış biçimi hâline dönüşmüş bulunmaktadır. Zaman kavramı, özünde doğrusal/çizgisel bir akışa sahip olmasına rağmen ve hatta Comte², Durkheim³, Hegel⁴, Marks⁵ ve Fukuyama⁶ gibi düşünürler tarafından, zamanın/tarihin doğrusal bir biçimde ilerlemekte olduğuna ilişkin teorik izahlarda bulunulmuş olmasına karşın, yaşamlarını renklendirecek faaliyet arayışındaki çağdaş birey, zamanın söz

² Bkz. Comte, Auguste 2001, *Pozitif Felsefe Kursları*, Çev. Erkan Ataçay, Sosyal Yayınlar, İstanbul, s. 32.

³ Bkz. Demir, Nilüfer 2004, *Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar*, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 25.

⁴ Bkz. Cevizci, Ahmet 2000, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul, s. 435.

⁵ Bkz. Çuvun, İzzet ve Remzi Yardımcı 2007, *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Nobel Yayınevi, Ankara, s. 139.

⁶ Bkz. Fukuyama, Francis ve diğ. 2003, *Tarihin Sonu mu?*, Derleyenler Mustafa Aydın ve Ertan Özensel, Vadi Yayınları, Ankara, s. 24.

konusu çizgiselliğini görmezden gelmekte (Spengler⁷ ve Toynbee⁸ gibi düşünürlerin benimsediği) ve döngüsel zaman anlayışını benimsemeyi tercih etmektedir.

Yukarıdaki anlatımda ifade edilen döngüsellik algısının temelinde ise Pisagorik anlayış yer almaktadır çünkü Pisagor, milattan önce altıncı yüzyılın ortalarında Yunanistan'da yayılmaya başlayan ve efsanevi şarkıcı Orpheus'un kurduğu Orphik inancının etkisinde kalarak ruhun ve yaşamın dönümlü (periyodik) olduğuna inanmıştır (Gökberk, 2005: 29). Özellikle Batı dünyasındaki evli çiftler, 25'inci ve 50'nci evlilik yıldönümlerine ve belirli doğum günlerine özel bir önem atfedilmektedirler. Atfedilen bu önem, herhangi nesnel bir gerçeklik veya gerekliliğe dayalı olarak ortaya çıkmamakta, tam aksine, insanların yaşamlarını renklendirme adı/görüntüsü altında (Frankl'ın "anlam arayışı" anlatımı doğrultusunda), aslında Pisagorik anlamdaki sayı mistizmine dayalı olarak beliren bir örüntü olarak birey davranışına yansımaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Keşifsel bir çalışma niteliğindeki bu makalede, günümüz futbol kulübü yöneticilerinin, günümüzden yüzyıllar önce varlıklarını sürdürmüş olan Pisagorcular ile benzer bir sembolik davranış biçimi içinde buldukları teorik öngörüsünden yola çıkılmıştır. Matematiksel teoremlere ve özellikle de sayılara birtakım sembolik anlamlar yükleyen Pisagorcular, yaşamsal faaliyetlerini de atfetmiş oldukları bu sembolik anlamlar doğrultusunda yönlendirmişlerdir. Günümüz futbol kulübü yöneticilerinin, yönettikleri kulüplerin tam sayılara karşılık gelen 50'nci ya da 100'üncü kuruluş yıldönümü gibi sembolik dönemlerinde, diğer zaman dilimlerine (yıllara) oranla anlamlı farklılıklar (artışlar) ortaya koyacak derecede finansal harcamalara yönelmekte oldukları olgusundan hareketle, söz konusu yönetici davranışları, Pisagorcu anlayışın günümüzdeki çağdaş bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Felsefi bir zemine dayalı olan Pisagorcu anlayış, Frankl tarafından çağdaş psikoloji literatürüne kazandırılan perspektif doğrultusunda değerlendirilmek suretiyle, makalede ele alınan konunun aynı zamanda bilimsel bir zemine de dayandırılması amaçlanmıştır. Söz konusu felsefi ve bilimsel zemin esas alınarak anlatımlar yapılmış ve Türk futbolunun köklü kulüplerinin gerçekleştirmiş oldukları finansal harcamalardaki dönemsel farklılıkların, sayısal olarak da belirlenebileceği yönünde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Futbol kulüplerinin transfer harcamalarındaki artışların, kulüplerin kuruluşunun 10 ve 10'un katları olan yıllarda artış gösterme eğiliminde olması, yönetim görevini uhde etmekte olan yöneticilerin bizatihi kendilerinden mi kaynaklandığı, yoksa futbol dünyasının kamuoyunu olan taraftar grupları, kulüp camiası ve medya tarafından oluşturulan beklentiden mi kaynaklandığı ve söz konusu harcamaların ortaya çıkmasında köken neden olabileceği yönündeki

⁷ Bkz. Rızvanoğlu, Eren 2013, "Çizgisel Tarihe Karşı Çıkışları Bağlamında Spengler ve Toynbee'nin Döngüsel Tarih Yaklaşımları", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, S. 20, ss. 239-252.

⁸ Bkz. Aysevener, Kubilay, 1992, "Arnold J. Toynbee'nin Tarih Görüşü", *Felsefe Dünyası*, S. 6, ss. 55-66.

tartışmalar, başka çalışmaların konusunu teşkil etmektedir. Buna karşılık; taraftar, camia ve medya unsurlarının, transfer konusunda aşırı beklenti içine girerek fiktif (satın alma gücüyle desteklenmeyen satın alma isteği) bir talepte bulunmaları anlaşılabilir gibi gözükmele birlikte, transfer harcaması sorumluluğunun, yalnız ve yalnız (münhasıran) yöneticilerin yetkisi altında bulunmasından dolayı, salt dışsal baskılar ve birtakım rakamlara dayalı sembolik nedenlere dayalı olarak futbol kulüplerinin, aşırı harcamalara sürüklemeleri olgusu, yönetici davranışları açısından normal bir mantık çerçevesinde anlaşılabilir gibi gözükmemektedir. Dolayısıyla, normal bir mantıkla açıklanamayan bu durumu farklı birtakım mantık temelleriyle -Pisagorik anlayışı temel alan bu makalede olduğu gibi- açıklama gereği ortaya çıkmaktadır.

Futbol dünyasındaki paydaşların, dolayısıyla da yöneticilerin, 10 sırt numaralı futbolculara özel bir önem atfetmekte oldukları bilinmektedir. Geleneksel futbol anlayışında 10 sırt numarasına, oyunun doğal kurgusundan dolayı hücum bölgesinde etkin bir mevkiye yer almanın ötesinde, takımın en değerli oyuncusu olma anlamı da yüklenmekte, dolayısıyla da transfer bütçesinin önemli bir kısmı bu numaraya harcanabilmektedir. Bu makalede, rakam fetişizmini çağrıştıracak bu ve benzeri diğer birçok unsur, inceleme kapsamı dışında tutulmuştur. Çünkü kulüplerin ait bulunduğu il trafik kodları gibi rakam fetişizmini çağrıştıracak çok sayıda ilave husus bulunmakta, bunlar ise çalışmanın ana eksen anlatımının dışında kalmaktadır.

Bu makalede Frankl, mensup olduğu psikoloji ekolünden ve bu ekolün öncüsü/ardılı diğer yaklaşımlardan bağımsız olarak ve salt kendi bakış açısı ile ilgili olarak ele alınmaktadır. Çağdaş bireyin, içinde bulunduğu anlam arayışı doğrultusunda çözüm olarak benimseyebileceği birçok davranış biçimi bulunmaktadır. Bu makalede, söz konusu anlam arayışını açıklamak üzere sadece Frankl'ın bakış açısı ön plana çıkarılmış ve ilave değerlendirmelerde bulunulmuştur.

4. Analiz

Pisagorcular; madde yerine form, nitelik yerine nicelik, fizik yerine de matematiği ön plana çıkararak, sayılar aracılığıyla oluşturdukları mistizmi, yaşam anlayışlarının merkezine koymuşlardır (Cevizci, 2000: 783). Pisagor'un matematikte gerçekleştirdiği ilerlemeler, onu sayıların gücünü abartmaya götürmüştür. Bu durum, bir dereceye kadar kabul edilebilir gibi görünmektedir çünkü Pisagor, yaşadığı yüzyıl için oldukça uzun sayılacak yaşamı süresinde matematik alanında derin ve kapsamlı çalışmalar yürüterek kendi adıyla anılan teoremler geliştirmiştir. Bu bilgilere ulaşabilmek için ise dünyanın çeşitli bölgelerine uzun seyahatler gerçekleştirerek bilgisini artırma çabası içerisinde bulunmuştur. Sayılara ve matematiksel gerçekliklere yüklediği anlamlar, onu ve takipçilerini etkileyerek kendine özgü belirli bir yaşam biçimi geliştirmelerine kaynaklık etmiştir. Günümüz çağdaş bireyi ise, Pisagor tarikatının takipçilerinin/müritlerinin içinde bulunduğu şartların çok ötesinde yer alan yaşamsal olanaklara sahip bulunmaktadır. Çağdaş birey, geçmişle kıyaslanamayacak ölçüde farklı unsurlar tarafından etkilenen fakat bireyselliğini de koruyabileceği bir yaşamın içinde yer almaktadır. Tüm bunlara karşın, günümüz bireyi özellikle yazılı/görsel/sosyal medya, iletişim olanakları gibi çok

farklı seçeneklere sahip olmasına rağmen, söz konusu etkileşim mecraları tarafından adeta söz birliği edilmişçesine belirli bir yaşam biçimine yönlendirilmektedir. Yönlendirilen yaşam biçiminin temelinde ise tarihsel bir döngü biçiminde sürekli olarak gündeme taşınan sembolik seremoniler önemli bir yer teşkil etmektedir. Söz konusu seremoniler, tüm bireyleri kapsayacak şekilde toplumun ilgi odağına konulmakta ve vazgeçilmezlik/dokunulmazlık zırhı giydirilen özel günler/haftalar (devlet olarak veya kurumsal olarak kuruluş yıldönümü gibi) olarak yarı kutsal bir niteliğe büründürülmektedir. Bireysel olarak ise özel anlamlar yüklenen birtakım zaman dilimleri (doğum günü, evlilik yıldönümü, anneler/babalar/sevgililer günü vb.) şeklinde gündeme getirilmekte ve her bir bireye yüklenen olmazsa olmaz mükellefiyetler olarak ön plana çıkarılmaktadır.

Pisagor için “düşünce alanına bu denli etki yapmış bir kişi tanımıyorum” diyen Russell’ın bu sözleri dikkate alındığında ve bu makalede yapılan incelemelerden yola çıkıldığında, Pisagor’un etkisinin sadece filozoflarla sınırlı kalmadığı ve günümüze kadar yansımakta olduğu görülmektedir. Söz konusu yansıma, çağdaş bireyleri etkisi altına alan özel gün ve haftalara yönelik ritüellerin de ötesine geçerek, yönettikleri kurum (futbol kulübü) adına karar verme yetkisine sahip yöneticilerin karar süreçlerine kadar sirayet eden bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. “Usta bir hatip” (Atayman, 2014: 65) olan Pisagor’un, yalnızca kendi öğretilerini takip eden yandaşlarını değil, kendisinden sonra gelen birçok filozofu da etkilemiş olduğu hususu, yukarıdaki anlatımlarda ele alınmıştır. Çağdaş futbol kulüpleri yöneticilerinin, sayı mistizmi doğrultusunda finansal karar verme süreçlerine yön veren davranışları değerlendirildiğinde, kendileri farkında olmasalar (veya böyle bir davranışı kendilerine yakıştırmasalar bile) bile aslında sezgisel olarak Pisagor’un yolundan gitmekte oldukları, rasyonel olmayan birey davranışı konusunda Pisagor tarikatının müritlerinden hiç de geride kalmadıkları kanaati kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Aristoteles, bilim ve felsefe alanında çok yetkin ve özgün yaklaşımlar ortaya koyan Pisagor’un mucize yaratma işlerine girerek, kendi kendini alçalttığını ileri sürmüştür (Russell, 2000: 134). Günümüzdeki bazı futbol kulübü yöneticileri de işbaşına geldiklerinde kendilerini ispat etme (ispat-ı vücut) adına, fark yaratan (mucizevi) icraatlar gerçekleştirmeye çalışmakta fakat realitede kulüplerini finanse edilemeyecek borç yükünün altına sokmakta ve hatta iflasa sürüklemektedirler. Genellikle futbolun içinden gelmeyip, işadamlığı gibi çevrelerden gelen yöneticiler, kendi işletmelerinde her türlü harcama kaleminde dikkatli ve ölçülü davranıyor olmalarına karşın, göreve geldikleri futbol kulüplerinde milyonlarla ifade edilen meblağların altına (kapsamlı ve rasyonel bir karar verme süreçlerine yönelmeksizin) direkt olarak imza atabilmekte, kulüp nam ve hesabına büyük mali külfetlerin altına endişesizce girebilmektedirler. Söz konusu endişesiz ve kayıtsız tavrın başlıca nedeni ise, yönetim süreleri dolduğunda veya bu süre dolmadan istifa ederek kulüpten ayrılmaları durumunda, finansal olarak herhangi bir sorumluluğun altına girmemelerinden ileri gelmektedir. Futbol kulübü adına gerçekleştirmiş oldukları finansal harcamalarda, yapmış oldukları hatalardan kişisel olarak herhangi bir bağlayıcı yaptırıma uğratılmama rahatlığına sahip bulunan yöneticiler, finansal kararlarını da bu keyfiyet içinde vererek kulüplerini büyük zararlara uğratmaktadırlar.

Pisagorcular, belirli bilimsel alanda anlamlı katkılar sağlamalarına, teorem ve ispatlar ortaya koymalarına karşın, daha sonraları biraz da keyfi olarak belirli sayıları belirli şeylere yüklemeye başlamışlardır. Örneğin Pisagorcular, uygun durum ya da zamanı *yedi* sayısı ile ifade etmişlerdir (Cevizci, 1998: 23). Günümüz futbol kulübü yöneticileri de Pisagorcular ile benzer bir anlayışın izinden giden davranışlar sergileyebilmektedirler. Örneğin Pisagorcular, uygun durum ya da zamanı *yedi* rakamı ile özdeşleştirirken, futbol kulübü yöneticileri, uygun durum ya da zamanı elli (50) veya yüz (100) gibi rakamlar ile özdeşleştirmektedirler. Futbol kulübünün içinde bulunduğu şartlar veya rekabet ortamı gibi gerçekliklerden uzak bir şekilde salt 50'nci veya 100'üncü kuruluş yıldönümünde üstün başarı (şampiyon olmak gibi) elde etmek amacıyla, sonu düşünülmeyen ve kulübün gelirleriyle orantılı olmayan finansal harcamalar gerçekleştirmektedirler. Bu olumsuz duruma, futbol kulübünü destekleyen taraftarların yapmış oldukları kamuoyu baskısının da etkisi olduğu bilinmekle birlikte, kulüplerini 50'nci veya 100'üncü kuruluş yıldönümünde şampiyon yapacağı sözünü vererek işbaşına gelen yöneticilerin, bu beklentiyi kamçılayarak, kulübün taraftarları ve camiası üzerinde fiktif bir talebin, yani satın alma gücüyle desteklenmeyen satın alma isteğinin oluşmasına yol açmaları söz konusu olmaktadır. Realiteden ziyade, sayı mistizmine/fetişizmine dayalı olarak ortaya atılan başarı söyleminin⁹, kulübün çalıştırıcısı (antrenörü)¹⁰ tarafından ne şekilde benimsendiği, kulübün sporcularına¹¹ ne şekilde sirayet ettiği, bunun ise taraftara, camiaya ve medyaya ne şekilde yansıdığı¹², ortaya çıkan başarısızlığın sonunda ise basın¹³ ve insanların geneli tarafından (hedeflerin hiçbirinin tutturulamamasının da ötesinde, sezona üstün başarı parolasıyla çıkan bazı takımların alt lige düşme potasına girdiği yönünde) yarı kinayeli ifadelere dönüştürüldüğünü göstermesi bakımından, bu anlatımda verilen dipnotların incelenmesi bile anlamlı birçok veriyi gözler önüne sermeye yetmektedir. Bu veriler, internetteki arama motorlarında ilgili aramaları yaparak kolayca ulaşılabilecek ve aslında futbolun yönetimine ilgi duyan herkes tarafından zaten bilinen açık gerçeklikler olma özelliği taşımaktadır. Basına yansıyan söylemlere bakıldığında; yönetici, çalıştırıcı, sporcu, taraftar, camiâ ve medya gibi unsurların birbirleri ile karşılıklı etkileşim içinde bulunan sarmal bir ilişkinin içinde oldukları gerçeği gün yüzüne çıkmaktadır. Yöneticilerin ihtiyatlı davranmaya çalıştığı birçok durumda ise yukarıda sıralanan diğer unsurların devreye girmesi neticesinde, “Şeyh uçmaz ama onu müritleri uçurur” atasözünde işaret edildiği üzere, yöneticilerin karar verme süreçlerindeki rasyonellikten uzaklaşmalarına kaynaklık eden dışsal unsurlar devreye girebilmektedir.

Pisagor, matematiğe “ispat” unsurunu ve tündengelimli uslamlamayı kazandırmıştır. Bunun sonucunda matematik; göz kararı, parmak hesabı gibi bir dizi işlemden kurtularak büyük bir güç ve güzelliğe sahip olan ayrıntılı bir mantıksal yapıya dönüşmüştür (Strathern, 1997: 9). Pisagor, kendi tarikat ehli olan müritlerinin uyması gerektiğini ileri sürdüğü ve kendi içinde belirli bir mantığı olduğu düşünülen fakat mantık dışı birçok öğeyi de barındıran inanç sistemi hariç tutulduğunda bilime, felsefeye ve insanlığa çok büyük katkılarda

⁹ <http://www.milliyet.com.tr/usta-50-yilda-trabzonspor-a-trabzonspor-2151364-skorerhaber/>

¹⁰ <http://www.ntvspor.net/futbol/50-yilda-sampiyon-olmayi-herkes-ister-5929c9fd4f10ada6b873c5>

¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/futbol/50-yilda-sampiyonluk-istiyoruz/836212>

¹² <http://www.goal.com/tr/haber/sezon-onu-trabzonspor-50-yilinda-sampiyon-olabilir-mi/>

¹³ <https://www.cnnturk.com/spor/futbol/trabzonsporun-50-yilda-sampiyonluk-hayali-cokuse-dond>

bulunmuştur. Günümüzün futbol yöneticilerinin karar verme süreçlerine ve finansal harcamalarına bakıldığında ise; mantık çerçevesi içinde açıklanabilecek gerekçeli bir izah veya ispattan uzak oldukları, sağlıklı bir zemine dayandırılmış herhangi bir uslamlamadan yoksun buldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Daha da kötüsü, tıpkı Pisagor öncesindeki benzer biçimde ve “el terazi göz mizan” atasözünü haklı çıkaracak derecede iptidai yaklaşımların olumsuz bir sonucu olarak, yönettikleri futbol kulüplerinin finansal karar verme süreçlerini hayata geçirmekte oldukları anlaşılmaktadır.

Pisagorcular, yetkinliğin simgesi olarak kabul ettikleri “on” sayısına özel bir önem ve bir çeşit kutsallık atfetmişler ve hatta yeminlerini bu sayı üzerine etmişlerdir (Bayladı, 2007: 102). Günümüzdeki futbol kulübü yöneticilerinin, yönetime gelmeden önce girmiş oldukları seçim süreçlerinde veya yönetimde buldukları süre zarfında 50 veya 100’üncü yıllara tekabül eden yıllarda kulüplerini başarıya taşıyacaklarına yönelik vermiş oldukları vaatler, Pisagorik anlamdaki kutsallaştırılmış “on” rakamı üzerine etmiş oldukları yeminden kategorik olarak hiç de farklı olmayan bir davranış biçimini ortaya koymaktadır. Ferguson (2012: 106), Pisagorcuların sadece on rakamında değil, diğer bazı rakamlarda da kendilerine göre birtakım güzellikler keşfettiklerini ifade etmiş ve bunu çeşitli örneklerle açıklamıştır. Tıpkı Pisagorcular gibi, rakamlarda ve ölçülerde kendilerine göre güzellikler bulan günümüz futbol kulübü yöneticileri de 10 rakamının katı olan 50 veya 100 gibi bazı sayılar üzerinden totemler kurgulamakta, sayı gizemine/mistizmine hizmet eden yaklaşımlara tevessül etmekte ve farkında olmasalar da aslında Pisagor’un sıkı bir müridi gibi davranışlar sergilemektedirler.

Pisagorcu anlayışta sayılar, kozmolojik bir düzen ilişkisi bağlamında birbirlerine karşıt dengeleyici etkileşimin temsili figürleri olarak kabul edilmektedir (Atayman, 2014: 67). Oysa mutlak anlamda sayı mistizminin peşinden giden futbol kulübü yöneticilerinin, bu dengeli anlayıştan ne denli uzak oldukları, toplum karşısında geliştirdikleri söylemlerine ve kamuya açık birer anonim şirket olarak yaptıkları finansal harcamalardaki dönemsel artışlara açıkça yansımaktadır. Bu durum ise salt sembolik sayılardan yola çıkan yöneticilerin, yine sayıların gazabına uğrayarak kulüplerini finansal kriz (borç/kredi) olumsuzluğuna sevk etmekte oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Pisagorcuların, uyumu esas alan dünya görüşü olan düalist anlayışta, sınır/sınırsız, belirli/belirsiz, aydınlık/karanlık benzeri karşıtlar arasındaki ilişkiye bağlı olarak, soldaki unsurların sağdakilere baskın çıkmasının; özel olarak da sınırın sınırsıza hâkim olmasının bir sonucu olduğunu ileri sürdükleri konusu, yukarıdaki anlatımda ifade edilmiştir. Bu anlatımdan hareketle günümüz futbol yöneticileri, Pisagorcu anlayışı gerçek anlamıyla uygulaması durumunda, Pisagorik anlayışta özel bir önem verilen sınır/sınırsız ayrımındaki “sınır” unsuru göz önünde bulundurularak finansal harcamalarda dengeli bir tutum sergilemeleri, onlardan beklenen bir tutum olması bakımından yerine getirilmesi gereken bir çıkarım olarak ortaya çıkmaktadır. Salt bu örnek bile, futbol kulübü yöneticilerinin, Pisagorcu anlamdaki düalist anlayışa uygun hareket etme konusunda beklenenin gerisinde kalmakta olduklarını göstermekte, Pisagor’un öğretilerini bilmek şöyle dursun, adını onun dahi anımsayamayacak olan bu

yöneticilerin, 10 rakamının katlarına yükledikleri sayı fetişizminin dışında Pisagorik anlayıştan tümüyle uzak/bihaber bulduklarını vurgulamaktadır.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu makalede, en genel anlamıyla sayı mistizmine aşırı derecede önem atfeden birey davranışları üzerinde durulmuştur. Sayı mistizmi ve metafizik spekülasyon denildiğinde ilk akla gelen filozof, Pisagor olduğu için bu çalışma, doğal olarak onun öğretileri doğrultusunda ortaya çıkan Pisagorik anlayış (Pisagor mezhebinin meşrebi) ekseninde şekillenmiştir. Bu makalede, Pisagor'dan çok sonra ortaya çıkan döngüsel tarih anlayışı da, özünde Pisagorik bir yaklaşım olarak ele alınmıştır. Felsefi ve bilimsel olarak bu şekilde temellendirilen Pisagorik anlayışın günümüzdeki yansıması özeline inildiğinde ise hem psikoloji bilimi kapsamındaki Frankl'ın açıklamalarına başvurulmuş hem de futbol kulübü yöneticilerinin finansal kararlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Günümüzün çağdaş bireyi, çocukluk çağından itibaren, toplum tarafından yaygın kabul görmüş normları benimsemekte ve bunu bir davranış örüntüsüne dönüştürmektedir. Benimsediği örüntüler çerçevesinde, belirli ritüelleri sürekli olarak sergilemekte ve farkında olmaksızın bu davranışları benliğine işlemektedir. Bunun sonucu olarak ise birey, kendisini yıldönümleri, özel ve önemli günler gibi döngüsel tarih anlayışına dayalı sembolik davranışların içerisinde bulmaktadır. Söz konusu türden davranışlar ise, Pisagor'un sayı metafiziğine dayalı mezhebindeki sembolik ritüellerinden çok da farklı bir nitelik taşımamaktadır. Öte yandan, böylesi bir izah, günümüzün yaygın kabul görmüş davranış kalıpları göz önünde bulundurulduğunda, yel değirmenlerini kol gücüyle durdurma çabasının ilerisine geçmeyeceği gerçeğini de kabul etmek gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Yine de bu tür döngüselliklerin gereksizliğini, beyhudeliğini (insanların yaşamlarına renk/anlam katması ve mutlu olmak için kutlamaya değer birtakım bahaneler üretmelerinde herhangi bir sakınca olup olmadığı hususu, ayrı bir tartışmanın konusudur), böylesi bir davranış biçiminin olsa olsa Pisagor mezhebinin müritlerine yaraşan bir anlayış olduğunun ifade edilmesi, tümüyle yok sayılması gereken bir olgu olma niteliği taşımamaktadır. Benzer türden diğer olgularda olduğu gibi bu makalede ele alınan olgularda da yapıbozucu yaklaşımların ileri sürülmesi ve söz konusu hususların tartışmaya açılması bakımından, makalede ileri sürülen görüşlerin, tepkiyle karşılanması olası gözükmemektedir. Zira günümüz şartlarında normalize olmuş birtakım davranış örüntülerinin, Pisagor mezhebinin müritleri ile koşut (paralel) bir düzlemde olduğunu duymak, özellikle bu türden davranışlara karşı herhangi kategorik bir görüşü bulunmayan, bunun da ötesinde, söz konusu davranışları zaman zaman kendisi de sergileyen bireylerin olumsuz tepki vermeleri oldukça yüksek bir olasılık olarak gündeme gelmektedir. Çünkü çağdaş toplumsal yaşamın olağan bir parçası şekline dönüşerek yapılaşan, hatta kurumsallaşan söz konusu davranışların, aslında yüzyıllar öncesinde ortaya çıkan Pisagor mezhebine özgü olan ve hiç de düşünüldüğü kadar ilerici bir anlayış olmadığını ortaya konulmasının, günümüz çağdaş bireyinin nefsine ağır gelmesi (ağır bir itham olarak algılanması), dolayısıyla da olumsuz tepki vermesi olasılığını kuvvetlendirmektedir. Günümüz bireyi, kendisini, yüzyıllar önce var olan Pisagor mezhebinin sıkı bir takipçisi gibi lanse edildiği izlenimi uyandıran bu makaleye karşı tepki geliştirmekte büyük ölçüde haklılık payına sahip bulunmaktadır çünkü bu makaleyi okumadan önce, karşısına Pisagor mezhebini anlatan bir

mürit¹⁴ veya mürşit çıkmamıştır. Doğru yolu gösteren, kılavuz (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “mürşit” kelimesini, bilimsel bir inceleme olan bu çalışmayı nitelendirmek için kullanabilmek mümkün gözükmemektedir. Zira bu makalenin giriş bölümlerinde de ifade edildiği üzere, Pisagor’un genel anlamdaki felsefi yönleri üzerinde çok sayıda bilimsel çalışma yapılmış olmasına karşın, bu makalede ele alınan özel alt alanda daha önce herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamış olması, bu çalışmanın özgünlüğünü, dolayısıyla da okuyucuları irşat (mürşit kelimesi ile aynı kökenden gelmektedir) etme yönünü ortaya koymaktadır. Öte yandan Frankl, öncülüğünü yapmış olduğu logoterapi yöntemini bir benzetme aracılığıyla şu şekilde açıklamaktadır (2000: 104-105): “Logoterapinin rolü, bir ressamdan çok, bir göz uzmanının oynadığı roldür. Ressam bize, dünyayı kendi gördüğü hâliyle aktarmaya çalışır. Göz uzmanı ise dünyayı gerçekte olduğu gibi görmemizi sağlamaya çalışır”. Diğer psikoloji ekollerinde, ortaya konulmak istenilen görüşler, hastalıklı/sorunlu bireyin bazen söylenmesi hiç hoş olmayan şeyleri anlatmalarına dayalı olarak ifade edilmekteyken, Frankl’in ekolünde ise ortaya konulmak istenilen görüşler, hastalıklı/sorunlu bireyin bazen hiç hoş olmayan şeyleri duymalarına dayalı olarak ifade edilmektedir (Frankl, 2000: 93-94). Dolayısıyla bu makale bir yandan, okuyucuyu bilgilendirmeye gayret ederken, diğer yandan da söylenmesi hiç hoş olmayan fakat günümüz futbol kulübü yöneticilerinin içinde bulunmuş oldukları davranışsal olumsuzlukları dile getirmeye gayret etmektedir.

Pisagorcular, kendi inanç sistemlerinde yer alan birtakım davranış kalıplarına sıkı bir disiplin içinde riayet etmişlerdir. Ateşi bıçakla karıştırma, terazinin üstüne basma, tahıl kilesinin üstüne oturma, yüreğini kemirme, yükü kaldırına yardım et, indirene değil, yaygıların her zaman derli toplu olsun, küle kazanın izini bırakma, yolun dışında yürüme (Laertios, 2017: 383)... gibi düsturları, kendi içinde belirli bir mantık çerçevesinde açıklayan Laertios (2017: 383) örneğin “ateşi bıçakla karıştırma” düsturu “güçlülerin öfkesini ve yüksek gururunu kıskırtma”, “terazinin üstüne basma” düsturunu ise “adaleti ve eşitliği çiğneme” gibi açıklayıcı anlatımlarla, bu sembolik davranış kalıplarının her birinin altında kendine özgü bir mantık yer aldığına işaret etmektedir. Aristoteles, Pisagorcuların, fenomenleri açıklayacak neden ve gerekçeler bulmak yerine, yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere, fenomenleri, kendi argümanlarına ve görüşlerine uydurmaya çalıştıklarını ileri sürmüştür (Guthrie, 2011: 223). Bu tür eleştiriler, sadece Aristoteles ile sınırlı kalmamış, söz konusu eleştiri geleneği günümüze kadar birçok düşünür ve yazar tarafından sürdürülmüştür. Oysa Pisagorcu öğretisi, ölçüyü kaçırmamak gerektiğini ileri sürmesi ve her türlü aşırılığı reddetmesi (Laertios, 2017: 380) yönüyle, oldukça dengeli bir anlayış olarak belirginlik kazanmaktadır. Pisagorcu anlayışın olumlu veya olumsuz bütün yönleri bir tarafa bırakıldığında, sadece “ölçüyü kaçırmamak gerektiğini ileri sürmesi ve her türlü aşırılığı reddetmesi” özellikleri bile günümüz futbol kulübü yöneticilerinin davranış biçimi olarak benimsemeleri durumunda, kulüplerin katlanmakta oldukları olumsuzlukların önüne geçmeyi sağlama açısından tek başına yeterli bir öğretisi olma niteliği taşımaktadır. Buna karşın yöneticiler,

¹⁴ Bu durum, doğal bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır çünkü Pisagor’un müritleri, yaşadıkları Kroton şehrinin halkının karşı çıkması sonrasında zamanla etkilerini giderek kaybetmiş yok olmuşlardır (Pisagor’un gerçek müritlerine ulaşmak somut anlamda olasılık dışında kalmıştır).

Pisagorcuyu anlayışın bu olumlu yönü doğrultusunda hareket etmek yerine, söz konusu anlayışın salt sayı gizemciliğine dayalı sembolik davranış biçimi doğrultusunda hareket etmeyi tercih etmekte ve yönettikleri kurumlar olan futbol kulüplerini büyük olumsuzluklara sürüklemektedirler. Bu makalede felsefi ve bilimsel zemin esas alınarak yapılan değerlendirmeler, Türk futbolunun köklü kulüplerinin gerçekleştirmiş oldukları finansal harcamalardaki dönemsel farklılıklar aracılığıyla da izah edilme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu değerlendirmeler, bu konuda gelecekte yapılacak olan inceleme ve araştırmalarla, sayısal olarak da desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Kaynakça

- AA. (2018). Anadolu Ajansı. 50. Yılda Şampiyonluk İstiyoruz. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/futbol/50-yilda-sampiyonluk-istiyoruz/836212>
- Atayman, V. (2014). *Felsefeye Davet 1*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aydın, A. (2009). *Felsefe Düşünce Tarihi*. Ankara: Pagem Akademi Yayınları.
- Aysevener, K. (1992). Arnold J. Toynbee'nin Tarih Görüşü. *Felsefe Dünyası*, 6, 55-66.
- Bayladı, D. (2007). *Felsefenin Beşiği Anadolu*. İstanbul: Say Yayınları.
- Bayladı, D. (2008). *Pythagoras Bir Gizem Peygamberi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Cevizci, A. (1998). *İlkçağ Felsefesi Tarihi*. Bursa: Asa Kitabevi.
- Cevizci, A. (2000). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- CNNTÜRK. (2018). Trabzonspor'un 50. Yılda Şampiyonluk Hayali Çöküşe Döndü. Erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/spor/futbol/trabzonsporun-50-yilda-sampiyonluk-hayali-cokuse-dondu>
- Comte, A. (2001). *Pozitif Felsefe Kursları*, (E. Ataçay Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Coşgun, S. (2013). Pythagoras'ın Okulu ve Eğitim Anlayışı, *Tarih Okulu Dergisi*. 16, 309-324.
- Çıvgın, İ. ve Yardımcı R. (2007). *Siyasal Düşünceler Tarihi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Demir, N. (2004). *Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Ferguson, K. (2012). *Kadim Pythagoras Kardeşliği*, (S. Arslanlıoğlu Çev). İstanbul: Ayna Yayınevi.
- Frankl, V. E. (1999). *Duyulmayan Anlam Çılgılığı Psikoterapi ve Hümanizm* (Çev. Selçuk Budak). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Frankl, V. E. (2000). *İnsanın Anlam Arayışı* (Çev. Selçuk Budak). Ankara: Öteki Yayınevi.

- Frankl, V. E. (2014a). *Hayatın Anlamı ve Psikoterapi* (Çev. Veysel Atayman). İstanbul: Say Yayınları.
- Frankl, V. E. (2014b). *Psikoterapi ve Din Bilinçdışındaki Tanrı* (Çev. Zeynep Taşkın). İstanbul: Say Yayınları.
- Fukuyama, F. ve diğ. (2003). *Tarihin Sonu mu?*, (M. Aydın ve E. Özensel Der). Ankara: Vadi Yayınları.
- Gökberk, M. (2005). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Guthrie, W.K.C. (2011). *Yunan Felsefe Tarihi 1*. (E. Akça Çev). İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Laertios, D. (2017). *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri*, (C. Şentuna Çev). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Milliyet Gazetesi. (2018). Usta, 50. Yılda Trabzonspor'a Şampiyonluk Vaat Etti. Erişim adresi: <http://www.milliyet.com.tr/usta-50-yilda-trabzonspor-a-trabzonspor-2151364-skorerhaber/>
- NTVSPOR. (2018). 50.Yılda Şampiyon Olmayı Herkes İster. Erişim adresi: <http://www.ntvspor.net/futbol/50-yilda-sampiyon-olmayi-herkes-ister-5929c9fd4f10ada6b873c5bd>
- Okul, Y. (2018). Sezon Önü: Trabzonspor 50. Yılında Şampiyon Olabilir mi?. Erişim adresi: <http://www.goal.com/tr/haber/sezon-onu-trabzonspor-50-yilinda-sampiyon-olabilir-mi/1g7svr6xtza17113pj9m3qgh>
- Osborne, R. (1996). *Herkes İçin Felsefe*, (D. Şahiner Çev). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Rızvanoğlu, E. (2013). Çizgisel Tarihe Karşı Çıkışları Bağlamında Spengler ve Toynbee'nin Döngüsel Tarih Yaklaşımları. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 20, 239-252.
- Russell, B. (2000). *Batı Felsefesi Tarihi I*. (M. Sencer Çev). İstanbul: Say Yayınları.
- Strathern, P. (1997). *Pisagor ve Teoremi*. (O. Çakmakçı Çev). İstanbul: Gendaş Yayınları.
- TDK. (2018). Türk Dil Kurumu. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0d17bd0cece5.39555715
- Yılmaz, F. (2011). *İlkçağ Düşünce Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi.

